

VISKER

DA EKTEMANNEN OG MOREN DØDE, TOK FOTOGRAF ERLE KYLLINGMARK (41) ET OPPGJØR MED DØDEN.

UT

NÅ VENDER HUN TILBAKE TIL LIVETS STORE SPØRSMÅL.

TIL DØDEN

REISER I TID: Nerver. tvil. Blir fargetonen riktig? Etter tre år med fotografering står Erle Kyllingmark overfor nådeløse valg i innspurten for utstilling.— Bildene handler også om noe jeg bruker mye tid på – det å fundere på livet, sier hun.

«JEG TOK EN PAUSE
SOM MODELL I TRE ÅR
FORDI JEG RØYK PÅ
SPISEFORSTYRELSER
MOT SLUTTEN I PARIS...

TRYKKERIET: – Alt du opplever ses gjennom et slør av hukommelse og følelser. Du ser verden gjennom et sammensurium av ulike minner. Det prøver jeg å få frem i bildene, sier Erle.

...JEG MISTET HÅRET
PÅ DEN ENNE SIDEN
AV HODET. DET VAR
ET TYDELIG SIGNAL
FRA KROPPEN».

un fører en hånd opp til haken og myser mot de store bildene som henger på tavlen inne på trykkeriet.

– Jeg er fornøyd. Men så, i neste øyeblikk, synes jeg bildene er altfor mørke, sier hun og går rundt bordet for å betrakte dem på avstand. Tvil, nerver og flikking på detaljer.

Fotograf Erle Kyllingmark er i innspurten av sin nye utstilling, «Utenfor tid». I snart tre år har hun jobbet med disse bildene. Hundrevis av dager med dypdykk i temaet *tid*.

Alt startet med Instagram. Kalenderen viser 2012 da Erle åpner sin konto. Hun oppdager alle filtrene folk bruker, med lyslekkasjer og utvaskede farger. De prøver jo bare å se ut som bilder fra en annen tid.

Erle vil lage det samme, gamle uttrykket, bare analogt. Hun kjøper et simpelt, russisk plastkamera og henter opp nedstøvet 120 mm-film fra kjelleren, 30 ruller har overlevd etter mørkerommets tidsalder.

Først senere, etter et titall fremkalte ruller, åpenbarer den røde tråden i bildene seg.

– **JEG HAR ALLTID VÆRT FASCINERT** av tid. Mange forskere sier at tid egentlig ikke kan forklares, sier Erle.

Hun viser frem kontaktark og utskrifter av de drømmeaktige bildene som ligger strødd over bordet. Barna hennes, trær, katten hennes som døde, bygater og blomster er noe av det hun har fotografert de siste årene.

Alle bildene består av flere eksponeringer, noen tatt med mange dagers mellomrom. Hun har lagt øyeblikk på øyeblikk. Stabled tiden oppå hverandre.

– Hvis du tenker på virkeligheten som lineær tid, så skjer ting når de skjer. Ferdig. Så kommer neste øyeblikk. Her tar jeg ett øyeblikk og legger andre øyeblikk oppå.

Erle har lest seg opp i et forsøk på å forstå hva tid egentlig er.

– Hvis du reiser med lysets hastighet, går tiden saktere. Så det finnes ikke bare én tid som gjelder for alt. For meg åpner det for mange rare muligheter. Jeg håper bildene vil skape noen bølger i folk og snakke til deres egne minner.

Det er både tidløshet og nostalgi i bildene, sier hun. Like mye handler de om livets store spørsmål. Så lenge hun kan huske, har hun brukt mye tankevirksomhet på alt det vi mennesker ikke kan forklare.

Som barn var hun redd for døden, at ingen kunne vite hva ettertiden besto av. Flyt vi bare livløst rundt i noe sort? tenkte hun, og grøsset av tanken.

– At jeg har mistet to som sto meg veldig nær har ikke gjort at jeg tenker mindre på disse tingene, akkurat.

BEST KJENT ER HUN for dokumentaren «Livet er jævlig deilig» fra 2009.

I 2003, da Erle er 29, dør ektemannen Andreas av kreft. Da moren Hildegunn også blir diagnostisert med

kreft halvannet år senere, forskanser Erle seg bak filmkameraet. Hun må lage noe for å klare å stå i sykdomsforløpet en gang til og bestemmer seg for å lage en film om moren og andre som møter døden på ulike måter. En film om det å være dødelig.

Moren blir kreftfri, men velger å avslutte livet en januar natt i 2008.

Dermed blir det til en film om moren og Erle selv. Men med samme tematikk.

– Å møte døden var veldig annerledes enn jeg forestilte meg som barn. Min frykt for døden ble på en måte oppløst da jeg mistet Andreas. Døden er trist og skummel, alle disse følelsene, men den er også utrolig mye annet. Med filmen ville jeg finne livsrikdommen og det positive som kan hentes ut av slike opplevelser.

– **Andre som opplever å miste noen brått vil si at det ikke er noe å lære av det?**

– Det forstår jeg godt. Jeg har full respekt for dem som synes det bare er jævlig og sier «her er det ingenting mer jeg vil ha». Men for meg har det vært viktig å lete etter noe meningsfullt i det jævlige, nettopp for å klare å leve med det. Ved ikke å være redd for å forholde

meg til døden, så jeg at det fantes noe vakkert å hente også der.

– **Hva da?**

– Døden er mange ting på én gang. Da jeg turte å være til stede i møte med døden, ga det meg en helhet og ro. De alvorlige hendelsene i livet tvinger deg til å være til stede. Og i tilstedeværelsen har livet en orden, noe trygt og godt.

Etter at hun mistet ektemannen og moren, fordypet hun seg i dødtematikken. Leste bunker av teorier om hva som skjer når vår tid på jorden er over.

– Jeg jobber ikke lenger med temaet døden på den måten. Men det at jeg mistet to som sto meg så nær, preger tematikken jeg går inn i. Det er nok en av grunnene til at jeg er veldig fascinert av tid. For eksempel – eksisterer Andreas og mamma selv om de ikke er her lenger? Eller ble de bare borte?

– **Hvilke svar har du funnet?**

– Jeg tror på veldig mye rart. Jeg har ingen religion. Men jeg har kommet frem til at jeg tror på at sjelen reiser videre på en eller annen måte. Det har vært viktig for meg. ➤

FOKUSERT: Erle fotograferer bildene sine til presse-materiell. «Utenfor tid» stilles ut på Galleri A i Oslo frem til 8. november.

«JEG ER VELDIG FASCINERT AV TID.»

FOR EKSEMPEL - EKSISTERER ANDREAS OG MAMMA SELV OM DE IKKE ER HER LÆNGER? ELLER BLE DE BARE BORTE? »

➔ **UKEN ETTER.** På kjøkkenet på Blindern har familien på fire akkurat spist frokost. Barna er sendt til skole og barnehage.

– Du er får overse rotet. Jeg liker å ha kontroll i jobben min, men ellers er jeg veldig avslappet. Jeg er helt håpløs på rydding, sier hun og lempet vekk en skål med havregrot.

Hjemmet deler hun med komikerkjæresten Thomas Giertsen og barna Felix (6) og Ida (2). Samboeren spiller hovedrollen i TV-komedien «Helt Perfekt», hvor han er gift med skuespiller Ine Jansen. Erle bidrar på sin måte i serien.

– Mange av bildene mine henger faktisk i huset til Thomas og Ine i serien.

Her hjemme er det farens bilder det er flest av på veggene. Han er også kunstner.

Erle husker at hun som barn satt og tegnet i atelieret hans, mens han malte. Dette var før hun jobbet som barneprogramleder for «Blikkbåx» på NRK, og lenge før hun ble oppdaget som modell som 14-åring.

Etter videregående flyttet hun til Paris og jobbet fulltid som modell. Hun reiste over hele Europa, men etter halvannet år sa det stopp.

– Jeg tok en pause som modell i tre år fordi jeg røyk på spiseforstyrrelser mot slutten i Paris. Jeg var 19 år og skjønte at det ikke var normalt å skulle føle seg ræva hele tiden, fordi jeg fikk beskjed om at jeg aldri var tynn nok. Jeg mistet håret på den ene siden av hodet. Det var et tydelig signal fra kroppen.

Det eneste hun ville, var å dra derfra, men hun nektet å reise hjem uten en plan for fremtiden.

– Jeg kom fram til at jeg ville bli fotograf. Jeg har aldri

snudd på den avgjørelsen. Men jeg ville aldri ha vært årene som modell foruten. Jeg var ikke frisk da jeg kom hjem fra Paris, men å komme meg tilbake fra det var en bra lærdom.

– **Hva lærte du?**

– Å ta vare på meg sjæl, sier hun og smiler.

I DAG, over 20 år senere, kaller hun det hobbyen sin. Å finne ut av livet. «Utenfor tid» stilles ut på Galleri A. Hun har finansiert alt fra egen lomme, målet er å gå i null.

– Grunnen til at jeg kan jobbe så mye med mine egne prosjekter, er at jeg arvet leiligheten til mamma og leier den ut. Den bruker jeg bevisst som kunstnerstipend.

Denne gangen gikk hun inn i de eksistensielle spørsmålene på en annen måte enn med dokumentaren. Det er en annen tid nå.

– Den store forskjellen er at jeg har det bra denne gangen.

– **Tenker du mye på fortiden?**

– Jeg bærer med meg det jeg har opplevd, og innimelom hopper tankene tilbake. Men jeg har totalt akseptert at jeg ikke kan forandre det som har skjedd. Jeg slåss ikke mot det lenger, og da er det til å leve med.

Mer enn å gi et tydelig budskap, vil hun at bildene skal treffe noe i magen. Noe tidløst, kanskje.

– Selv etter å ha jobbet mange år med dette, er tid fortsatt et mysterium for meg. Det er fortsatt spennende, sier hun.

– Jeg gjør mitt beste med å slå meg til ro med tilværelsen. Selv om jeg ikke forstår den fullt ut. ●

vghelg@vg.no

TID = FORANDRING

– Å definere tid er som å skulle definere smerte for et menneske som ikke har opplevd smerte, sier Trond Wyller, professor i filosofi ved NTNU, og forfatteren bak boken «Hva er tid?».

– Tid er noe flyktig og uholdbar, men mange vil mene at tid er nært forbundet med forandring. Hvis vi tenker oss at hele verden var frosset til is, uten noen bevegelse eller forandring, ville heller ikke tid eksistere. For at tid skal eksistere, må utvikling og forandring forekomme.

– Hvor stor betydning har tid for mennesker?

– Klokketid er et ungt fenomen. Vi har styrt livet vårt etter et mekanisk urverk i bare et par hundre år. Men tid har likevel hatt grunnleggende betydning i alle samfunn. Fortid- og fremtidsbevisstheten vår er stor, i motsetning til hos mange dyr. Vi har alle en historie, vi har forfedre og kjenner til tidligere verdenstilstander. Og vi vet at vi skal dø.

TID SOM KUNST

CHRISTIAN MARCLAYS videoinstallasjon «The Clock» fra 2020 er en 24 timers montasje som fungerer som en klokke. Den består av scener fra film- og tv-historien som går i loop.

FOTOGRAF JASON EVANS har jobbet mye med multieksposeringer. Han eksponerer filmrullen flere ganger slik at hvert bilde består av flere ulike øyeblikk.

SALVADOR DALÍ'S MALERI «Erindringens bestandighet» er verdensberømt for sine smeltende klokker. Disse ble også brukt i mange av hans senere verk.